

Lærervejledning

KOMBI-forløb til 3.-4. klasse

I materialet *90 forløb* møder eleverne mange forskellige genrer, temaer og aktiviteter. De kan kombineres indbyrdes, og de kan kombineres med Fortælle-tids øvrige fortællinger til dansk.

90 forløb er inddelt i materialer til 1.-2. klasse, 3.-4. klasse, 5.-6. klasse og 7.-9. klasse med tilhørende Fælles Mål. Mange forløb vil også kunne bruges på andre klassetrin.

I **KOMBI-forløb til 3.-4. klasse** er der eksempler på, hvordan nogle af forløbene kan kombineres. Det kan fx være med udgangspunkt i en genre, et tema, et forfatterskab, forløb knyttet til bestemte lande med mere.

I nogle KOMBI-forløb er der indsat aktivitetsark hentet fra andre af de 90 forløb.

KOMBI-forløbene kan bruges på forskellige måder:

- Klassen arbejder med de aktiviteter, der er tilknyttet de enkelte forløb, og afslutter med en KOMBI-aktivitet, som tager udgangspunkt i et fællestræk ved de valgte forløb.
- Klassen arbejder udelukkende med en eller flere af KOMBI-aktiviteterne.

På alle klassetrin skal eleverne arbejde med de 4 kompetenceområder og de tilhørende kompetencemål

- Læsning
- Fremstilling
- Fortolkning
- Kommunikation

Færdigheds- og vidensområderne giver retning på arbejdet (obligatorisk), og færdigheds- og vidensmålene giver inspiration til arbejdet (vejledende).

Ofte består et undervisningsforløb – både enkeltforløb og KOMBI-forløb – af stof fra flere forskellige områder.

I KOMBI-forløbene afsluttes der med en opgave med fokus på kompetenceområdet Fremstilling.

Materialet *90 forløb* og *KOMBI-forløbene* er udviklet af Lise Vogt.

Lise Vogt: Konsulent i dansk, tidligere lærer og fagkonsulent i UVM, Master i børnelitteratur.

Grønland og grønlandske sagn

I dette KOMBI-forløb skal du høre:

- Josepha Katarina Thomsen
- Storfangeren Navagialq
- Ravnen, der giftede sig med en vildgås
- Manden, der giftede sig med en ræv
- Tæl til ti på grønlandsk
- 7 ord du skal kende på Grønland

MÅL

Du kender Josepha Katarina Thomsens baggrund for at fortælle historier.

Du ved noget om Grønland.

Du kender nogle ord på grønlandsk.

Du ved, hvilke dyr der er i de tre grønlandske sagn.

Du har kendskab til isbjørne.

Du kan selv skrive en grønlandsk fortælling med en begyndelse, en midte og en afslutning.

Du kan fortælle din skrevne tekst mundtligt.

Grønland

Hvad ved du om Grønland?

Tegn eller skriv, hvad du ved om Grønland.

Facts om Grønland

I Grønland bor der ca. 56.000 mennesker. I hovedstaden Nuuk bor der ca. 18.000 mennesker. Inuitterne kaldte Grønland Inuit Nunaat, der betyder *menneskernes land*. I dag kaldes Grønland Kalaallit Nunaat, der betyder *grønlandernes land*. Grønland er den største ø i verden med 2.166.086 km². Fra nord til syd er der 2670 km. Det svarer til afstanden fra Århus til sydspidsen af Italien.

Ca. 81% af Grønland er dækket af indlandsis, alligevel er Grønland så stort, at det isfri område næsten er på størrelse med Sverige. Indlandsisen er op til ca. 3 km tyk. Ilulissat Isfjord har været UNESCO verdensarv siden 2004. Den er på størrelse med 66.000 fodboldbaner. Hver dag producerer den en mængde is, der svarer til New Yorks årlige vandforbrug.

I Grønland er der ingen veje mellem byerne og ingen togforbindelser. Derfor er man nødt til at flyve eller sejle fra sted til sted.

I 2019 var de mest populære navne til drenge Liam og Inuk og til piger Naja og Nina.

Fiskeri er det vigtigste erhverv i Grønland.

Den højeste temperatur, der er målt i Grønland, er 25,9 grader på vestkysten i juli 2013. Det koldeste sted er indlandsisen, hvor temperaturen kan falde til under -50 grader.

Nord for polarcirklen er der midnatssol fra den 25. maj til den 25. juli. Årets længste dag er den 21. juni. Det er Grønlands nationaldag.

Grønlands nationalvåben har en isbjørn på et blåt skjold. Isbjørnen symboliserer dyreverdenen og den blå farve Atlanterhavet og Polarhavet.

Kilde: Grønlands Statistik 2020 m.fl.

Foto fra Grønland

Beskriv billederne.

Dyr i de tre grønlandske sagn

Skriv navnene på de dyr, du møder i de tre grønlandske sagn.

Tegn og skriv alle de dyr, du kender fra Grønland. Du må gerne bruge nettet til at finde dyrene.

GRØNLANDSK- DANSK

Grønlandske ord og sætninger

Det grønlandske sprog er svært at forstå. Det hører til inuit-sprogstammen. Ordene kan være meget lange, fordi de kan indeholde en hel sætning.

Prøv bare at sige disse ord, som indeholder hele sætninger.

- Sætning 1 betyder: Jeg bliver ved med at falde ned ad trappen.
- Sætning 2 betyder: Jeg vil egentlig meget gerne være dygtigere til at ro i kajak.

nakkatallattaqattaatallakkamaana kajartutdlarqingnerorusugkaluaqaunga

Hør: Tæl til ti på grønlandsk
7 ord du skal kende på Grønland

Gå ind på: <https://sermersooq.dk/>

Her kan du øve tallene på grønlandsk, og du kan finde mange andre ord og sætninger.

Prøv også at synge med, når Josepha synger talsangen.

Ataaseq / [A-taa-seq] (1)	Arfineq / [Ar-fi-neq] Arfinillit / [Ar-fi-nil-lit] (6)
Marluk / [Mar-luk] (2)	Arfineq marluk / [Ar-fi-neq mar-luk] (7)
Pingasut / [Pi-nga-sut] (3)	Arfineq pingasut / [Ar-fi-neq pi-nga-sut] (8)
Sisamat / [Si-sa-mat] (4)	Qulingiluat / [Qu-li-ngi-lu-at] (9)
Tallimat / [Tal-li-mat] (5)	Qulit / [Qu-lit] (10)

Isbjørne

Facts om isbjørne

En isbjørn hedder NANOQ eller NANU på grønlandsk.

Inuitterne kaldte isbjørnen PIHOQAHIAK. Det betyder: Den, der altid vandrer.

Der findes 20-25.000 isbjørne i det arktiske område.

Isbjørne er den største bjørneart. Den færdes både på land og i vand.

En isbjørn vejer 150 – 500 kg. De allerstørste kan blive op til 1000 kg (1 ton).

Isbjørneskind i Upernavik. Foto: Lise Vogt

Isbjørne står på havis, når de fanger sæler. De elsker at spise sæler.

En isbjørn kan være 3-4 meter høj, når den står på bagbenene.

Isbjørnens poter virker både som "snesko" på land og som "svømmefødder" i vand.

En isbjørn kan blive 15-25 år ude i naturen.

Når isbjørnehunnen skal føde unger, går hun i hi. Isbjørneungerne er meget små, når de bliver født. De er kun 5-600 g, men inden de forlader hulen efter nogle måneder, er de vokset til 15 kg. Ungerne bliver sammen med deres mor i mere end to år.

Fremstilling

Et sagn eller en fortælling

Du har nu hørt grønlandske sagn og fået facts om Grønland og isbjørne.

Nu skal du skrive et grønlandsk sagn eller en grønlandsk fortælling.

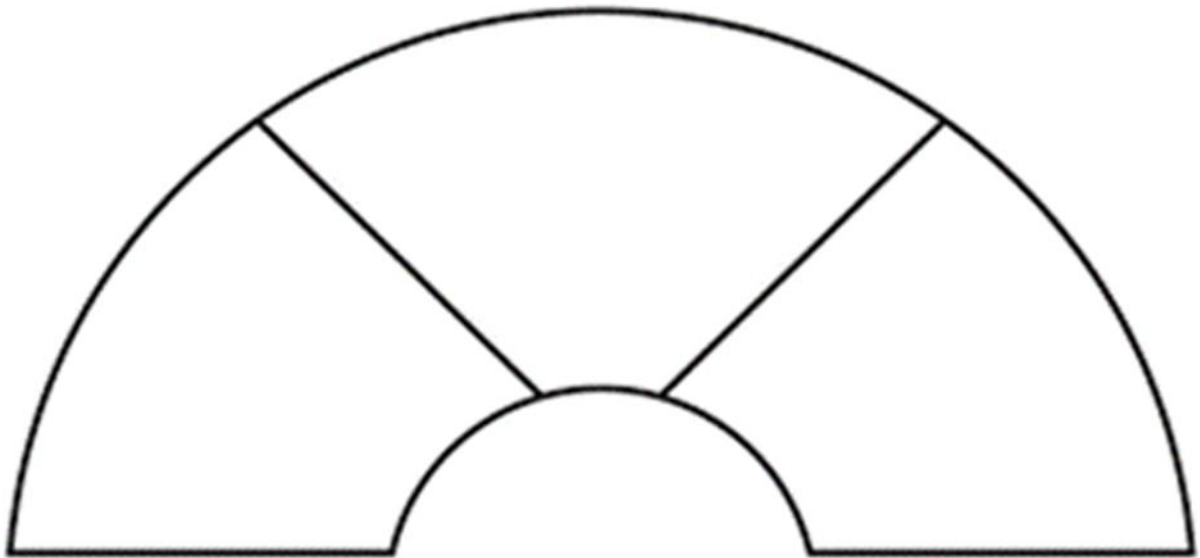
I din tekst skal du tage udgangspunkt i en af tre situationer:

3 isbjørneunger leger uden for byens elværk i Upernavik.
Fortæl, hvordan de er kommet der, og hvad der nu sker.

På et stativ i Upernavik hænger der et isbjørneskind.
Fortæl isbjørnens historie.

I et hus i udkanten af Upernavik går en dreng ud ad døren for at tage til sport. 10 meter nede af vejen står der en stor isbjørn. Hvad sker der?

- I din tekst skal indgå 1-2 grønlandske drengenavne og 1-2 grønlandske pigenavne.
- Skriv dit sagn eller din fortælling ud fra handlingsbroen med en begyndelse, en midte og en slutning. Du kan starte med at skrive stikord på broen.
- Du må gerne indsætte tegninger.

Grønland og grønlandske sagn

Lærerark

Målet med at bruge KOMBI-forløbet *Grønland og grønlandske sagn* er at give eleverne en generel faglig viden om Grønland og det grønlandske sprog. Målet er også gennem sagn og søgning på nettet at se, hvilke dyr der er karakteristiske for Grønland – især med fokus på isbjørnen. Som afslutning skal eleverne selv prøve at skrive en fortælling eller et sagn og bruge den viden, de har fået.

Aktivitet

Eleverne hører Josepha Katarina Thomsen fortælle om, hvorfor hun fortæller historier. Hendes baggrund er dansk/grønlandsk.

Hvad ved du om Grønland?

Brainstorm og efterfølgende samtale om Grønland.

Facts om Grønland

Samtale på baggrund af teksten.

Foto fra Grønland

Samtale om isbjerger, kørsel med hundeslæde og slædehunde og samtale om en typisk grønlandsk by. Isbjørneskinnet vidner dog om, at det er en nordlig by. Upernavik har en kvote på 44 bjørne, som de må skyde om året.

Dyr i de tre grønlandske sagn.

Eleverne hører de tre grønlandske sagn og skriver dyrene ned. Bagefter søger de på nettet efter flere dyr fra Grønland og skriver dem ned.

Hund, ravn, laks, sæl, vildgås, ræv.

Isbjørn, moskusokse, hval, hvalros, snehare, rensdyr, polarulv, lækat, Halsbåndslemming, får, hest, ko, fugle, fx edderfugl, havørn, søpapegøje og masser af ravne.

Grønlandske ord og sætninger

Eleverne ser et sprog, der er meget anderledes end dansk.

Eleverne hører 7 ord du skal kende på Grønland.

Eleverne hører også tallene *Tæl til ti på grønlandsk* og talsangen.

De kan finde en tydelig udtale (øvelse 6) på <https://sermersooq.dk/>

De kan også finde andre ord og sætninger.

Kan suppleres med: <http://www.ilinniusiorfik.gl/ogaatsit/daka?l=0&a0=qullunaag&a1=ISBJ%C3%98RNEN%20SOVER&e0=&e1=>

Facts om isbjørne

Kan evt. sammenlignes med den brune bjørn i forløbet *Bjørne og bamser*.

Et sagn eller en fortælling

Eleverne fremstiller selv et sagn eller en fortælling. Sagnet eller fortællingen kan skrives, læses op, indtales eller fortælles mundtligt.